

SL

SL

SL

EVROPSKA KOMISIJA

Bruselj,
COM(2010) 715/4

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Strategija Evropske unije za Podonavje

{SEC(2010) 1489}

{SEC(2010) 1490}

{SEC(2010) 1491}

KAZALO

1.	Uvod.....	3
2.	Izzivi in priložnosti	4
2.1.	Izzivi.....	4
2.2.	Možnosti.....	5
3.	Odgovor: akcijski načrt	5
3.1.	Povezovanje Podonavja	7
3.2.	Varovanje okolja v Podonavju	8
3.3.	Zagotavljanje blaginje v Podonavju.....	9
3.4.	Krepitev Podonavja.....	10
4.	Izvajanje in upravljanje	11
5.	Povezanost s politikami EU	12
6.	Sklepna ugotovitev	13

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Strategija Evropske unije za Podonavje

1. UVOD

Podonavje doživlja dramatične spremembe. Najnovejši sta bili širitvi EU v letih 2004 in 2007. Večina tega najbolj mednarodnega povodja na svetu je zdaj del Evropske unije (EU). Porajajo se nove priložnosti za obravnavo njegovih izzivov in možnosti, zlasti da bi se krepila prizadevanja za krepitev naporov za trajnostno premagovanje gospodarske krize. Lahko se izboljšajo socialno-ekonomski razvoj, konkurenčnost, ravnanje z okoljem in rast z gospodarnim izkoriščanjem virov ter modernizirajo varnostni in transportni koridorji. Donava lahko odpre EU njenim bližnjim sosedom, regiji Črnega morja, južnemu Kavkazu in srednji Aziji. Strategija EU za Podonavje lahko prispeva k ciljem EU, saj lahko podpre glavne pobude politik EU, zlasti strategijo Evropa 2020.

Podonavje je funkcionalno območje, ki ga določa njegovo povodje. Posebna vprašanja obravnavajo organi za sodelovanje, kot sta Donavska komisija in Mednarodna komisija za varstvo reke Donave. Strategija ta pristop razširja, da bi se prednostne naloge obravnavale celostno. Z geografskega vidika predvsem, vendar ne izključno, zadeva: Nemčijo (Baden-Württemberg in Bavarsko), Avstrijo, Slovaško, Češko, Madžarsko, Slovenijo, Romunijo in Bolgarijo v EU ter Hrvaško, Srbijo, Bosno in Hercegovino, Črno goro, Moldavijo in Ukrajino (regije ob Donavi) zunaj nje. Strategija ostaja odprta za druge partnerje v Podonavju. Ker se Donava izliva v Črno morje, mora biti strategija usklajena s perspektivami Črnega morja. Ker ima več kot 100 milijonov prebivalcev in obsega petino površine EU, je to območje izjemnega pomena za Evropo.

V Podonavju je treba povezati ljudi, njihove zamisli in potrebe. Modernizirati je treba prometne povezave in izboljšati dostop do informatike. Z boljšimi povezavami in nadomestnimi viri energija lahko postane cenejša in varnejša. Razvoj in varovanje okolja se lahko uravnotežita s pristopom trajnostnega razvoja, v skladu s pravnim redom Skupnosti o okolju, kot je primerno. Za kar največje zmanjšanje tveganj in nesreč, kot so poplave, suše in industrijske nesreče, je potrebno skupno delo. Z izkoriščanjem precejšnjih perspektiv na področju raziskav in inovacij Podonavje lahko postane vodilno v trgovini in podjetništvu EU. Razlike v izobraževanju in zaposlovanju se lahko premagajo. Lahko postane varno območje, kjer se ustrezno obravnavajo konflikti, marginalizacija in kriminal.

Do leta 2020 morajo vsi državljani Podonavja na domačem območju uživati boljše možnosti za visokošolsko izobrazbo, zaposlovanje in blaginjo. S to strategijo mora Podonavje postati regija 21. stoletja v pravem pomenu besede, varna, z zaupanjem v prihodnost ter ena najprivlačnejših v Evropi.

V ta namen je Evropski svet od Komisije zahteval pripravo te strategije¹. Pred tem je pozdravil strategijo EU za regijo Baltskega morja, ki se zdaj izvaja. Zahteva za Podonavje, ki temelji na baltski izkušnji, poudarja celostni pristop k trajnostnemu razvoju. Opredeliti je treba sinergije in kompromise, npr. razvoj vrhunske zelene tehnologije, prizadevanja za večjo

¹ Evropski svet je od Evropske komisije uradno zahteval koordinacijo strategije EU za Podonavje ter v sklepnih ugotovitvah z dne 19. junija 2009 navedel: „Komisijo poziva, da predstavi strategijo EU za Podonavje pred koncem leta 2010.“

usklajenost politik in financiranja, da se doseže boljši učinek na terenu, ter premagovanje razdrobljenosti. Komisija deluje na številnih področjih politik, zato lahko tak pristop tudi omogoči, kot je navedeno v: (1) temu sporočilu drugim institucijam EU in (2) priloženem akcijskem načrtu.

Komisija je trdno prepričana, da je postavljanje ciljev bistvenega pomena za osredotočanje in določitev prednostnih prizadevanj. Takoj po sprejetju tega sporočila jih je treba z zainteresiranimi stranmi oblikovati naprej in jih dokončati do zasedanja Evropskega sveta junija 2011. Cilji bodo veljali za države članice; države, ki niso članice, se bo k njihovem doseganju spodbujalo glede na njihove posebne okoliščine. Cilje se bo pozorno spremljalo v okviru poročanja Komisije.

2. IZZIVI IN PRILOŽNOSTI

Predlogi so nastali po obširnem posvetovanju z zainteresiranimi stranmi. Povezovanje z vladami, vključno z vladami držav, ki niso članice, poteka prek „nacionalnih kontaktnih točk“. Uporablja se strokovno znanje pristojnih služb Komisije in Evropske investicijske banke ter drugih regionalnih organov (npr. Sveta za regionalno sodelovanje). Posvetovanje z zainteresiranimi stranmi je potekalo spletno in na petih večjih konferencah. Glavna sporočila so bila: (1) to je dobrodošla pobuda za krepitev integracije Podonavja v EU; (2) države članice in tretje države (vključno z državami kandidatkami in možnimi kandidatkami) se zavezujejo na najvišji politični ravni; (3) Komisija ima ključno vlogo pri omogočanju procesa; (4) za cilje strategije se obstoječi viri lahko uporabijo precej bolje in (5) s strategijo je treba doseči vidne, konkretne izboljšave za Podonavje in njegovo prebivalstvo.

2.1. Izzivi

Zgodovinsko gledano so Podonavje še posebej prizadeli pretresi v obliki številnih konfliktov, gibanja prebivalstva in nedemokratskih režimov. Vendar se je s padcem železne zavesne in širitvijo EU porodila priložnost za boljšo prihodnost. To pomeni soočanje z velikimi izzivi, ki jih zlasti predstavljajo:

- **Mobilnost:** sama reka Donava je pomemben koridor vseevropskega prometnega omrežja (TEN-T). Vendar se izkorišča le majhen del njene celotne zmogljivosti. Prevoz blaga po Donavi dosega le 10–20-odstotni delež prevoza blaga po Renu. Ker promet po celinskih plovniških poteh ponuja pomembne prednosti glede okolja in učinkovitosti, je treba njegove možnosti izkoristiti trajnostno. Še zlasti je treba povečati multimodalnost ter z modernizacijo in širitvijo infrastrukture na prometnih vozliščih, kot so pristanišča na celinskih plovniških poteh, ustvariti boljše povezave z drugimi povodji.
- **Energetika:** cene v Podonavju so relativno visoke. Razdrobljeni trgi povzročajo višje stroške in zmanjšujejo konkurenčnost. Zanašanje na premalo zunanjih dobaviteljev povzroča večjo ranljivost, o čemer pričajo občasne zimske krize. Z večjo raznolikostjo dobave prek povezav in pravih regionalnih trgov se bo povečala energetska varnost. Izboljšanje učinkovitosti, tudi z varčevanjem z energijo in več obnovljivimi viri, je ključnega pomena.
- **Okolje:** Podonavje je pomembno mednarodno povodje in ekološki koridor. To zahteva regionalni pristop k ohranjanju narave, prostorskemu načrtovanju in upravljanju voda. Onesnaževanje se ne ozira na nacionalne meje. Zaradi velikih težav, kot so neprečiščene odplake in gnojilo ter površinsko odtokanje je Donava močno onesnažena. Treba je upoštevati tudi vpliv na okolje, ki ga imajo prometne povezave, razvoj turizma ali novi obrati za proizvodnjo energije.

- **Tveganja:** vse prepogosto prihaja do velikih poplav, suš ali industrijskega onesnaževanja. Preprečevanje, pripravljenost in učinkovit odziv zahtevajo zelo kakovostno sodelovanje in izmenjavo informacij.
- **Socialno-ekonomska vprašanja:** v Podonavju so prisotne velike razlike. Tam se nahajajo nekatere od najuspešnejših, pa tudi najrevnejših regij v EU. Pogosto primanjkuje zlasti povezav in sodelovanja, tako v finančnem kot institucionalnem pogledu. Mednarodne razsežnosti trženja, inovacij ali raziskav v podjetjih niso dovolj izkoriščana. V Podonavju je delež visoko izobraženih ljudi manjši od povprečja v EU-27, spet z velikimi razlikami. Najboljši pogosto odidejo.
- **Varnost, huda kazniva dejanja in organizirani kriminal:** ostajajo pomembne težave. V nekaterih državah sta posebno problematična trgovina z ljudmi in tihotapljenje blaga. Korupcija zmanjšuje zaupanje javnosti in ovira razvoj.

Te izzive je najbolje obravnavati skupaj z opredeljevanjem prednostnih nalog, dogovarjanjem o ukrepih in njihovem izvajanju. Na primer, predlagatelji novih projektov in okoljevarstveniki morajo najti inovativne rešitve in skupaj razreševati najtežja vprašanja za dobrobit cele regije.

2.2. Možnosti

Podonavje pa ponuja tudi veliko priložnosti. Ima veliko območij izredne naravne lepote. Ima bogato zgodovino, dediščino in kulturo. Obstajajo izredne možnosti razvoja, zlasti v državah, ki jih je tranzicija od leta 1989 najbolj prizadela. Obstajajo ustvarjalne ideje in kakovostna delovna sila. Podonavje na primer:

- leži, kjer se Evropa odpira na vzhod. Treba je razviti obstoječe **prometne in trgovinske povezave** (npr. s pomočjo prometnega omrežja TRACECA, ki prek regije Črnega morja povezuje EU s Kavkazom in srednjo Azijo);
- ima **dober izobraževalni sistem** s številnimi univerzami. Vendar kakovost ni povsod enaka. Izobraževanje in usposabljanje morata ustrezati potrebam trga dela, pri čemer je treba spodbujati mobilnost študentov v Podonavju;
- je področje **izjemne kulturne, etnične in naravne raznovrstnosti**. Ima velemesta in kraje s kulturno dediščino, vključno z več glavnimi mesti kot ob kateri koli reke na svetu. To zahteva moderno turistično ponudbo in infrastrukturo, ki lahko prinašata koristi tako gostom kot gostiteljem;
- lahko bolje izkorišča **obnovljive vire energije**, pa naj bo to voda, biomasa, veter ali toplota. Z boljšim upravljanjem energetskih potreb ter modernizacijo objektov in logistike se da veliko narediti tudi za **energetsko učinkovitost**. Ti ukrepi bi spodbudili prehod na nizkoogljično gospodarstvo;
- ima **močne okoljske prednosti**: izjemne prostoživeče rastlinske in živalske vrste, dragocene vodne vire in osupljive pokrajine (npr. delto Donave, Karpate). Te je treba trajnostno varovati in obnavljati.

Za kar najboljše izkoriščanje teh priložnosti je treba tudi povečati sodelovanje, načrtovanje in skupna vlaganja ter razvijati ključne povezave.

3. ODGOVOR: AKCIJSKI NAČRT

V središču predlagane strategije je zato celosten odziv. Pri tem je poudarek na: boljših in pametnejših povezavah za mobilnost, trgovino in energetiko; ukrepih za okoljsko ravnanje in obvladovanje tveganj; sodelovanju na področju varnosti. Koristno je skupno delo na področju inovacij, turizma, informacijske družbe, institucionalne zmogljivosti in marginaliziranih skupnosti.

Strategija predlaga akcijski načrt, pri katerem bo potrebna močna zavezanost držav in zainteresiranih strani. Komisija bo redno preverjala napredek. Na podlagi tega se bodo ob izteku posodabljali ali nadomeščali ukrepi in projekti, s čimer se bo izvajanje načrta nadaljevalo. Poudarek je na celostnem lokalnem pristopu. Z dobrimi povezavami med urbani in podeželskimi območji, enakopravnim dostopom do infrastruktur in storitev ter primerljivimi življenjskimi razmerami se bo spodbujala ozemeljska kohezija, ki je zdaj izrecen cilj EU.

Na posvetovanju je bilo veliko predlogov za ukrepe. V partnerstvu z državami članicami, regijami in drugimi zainteresiranimi stranmi je Komisija izbrala tiste, ki:

- prinašajo takojšnje in vidne koristi prebivalstvu Podonavja,
- vplivajo na makroregijo (ali njen pomemben del). Zato morajo projekti spodbujati trajnostni razvoj ter obsegati več regij in držav,
- so koherentni in se med seboj podpirajo ter tako prinašajo obojestranske koristi,
- so realistični (tehnično izvedljivi in ustrezno financirani).

Predstavljeni projekti so primeri, kakršne je treba spodbujati. Navedeni so le ilustrativno in ne za prednostno obravnavo. Predlaganih je bilo tudi veliko drugih – akcijski načrt predstavlja orientacijski okvir, ki se razvija v delovnem procesu.

Pomembnejša vprašanja obravnavajo štirje stebri. Vsak izmed njih zajema prednostna področja, različna področja ukrepov. Ti so:

(1) *Povezovanje Podonavja*

- Izboljšanje mobilnosti in multimodalnosti
 - (a) celinske plovne poti
 - (b) cestne, železniške in zračne povezave
- spodbujanje uporabe bolj trajnostne energije
- spodbujanje kulture in turizma ter osebnih stikov

(2) *Varovanje okolja v Podonavju*

- obnavljanje in ohranjanje kakovosti voda
- obvladovanje okoljskih tveganj
- ohranjanje biotske raznovrstnosti, pokrajine ter kakovosti zraka in tal

(3) *Zagotavljanje blaginje v Podonavju*

- razvoj družbe znanja z raziskavami, izobraževanjem in informacijskimi tehnologijami
- podpiranje konkurenčnosti podjetij, vključno z razvojem grozdov
- vlaganje v ljudi ter znanja in spretnosti

(4) *Krepitev Podonavja*

- pospeševanje institucionalne zmogljivosti in sodelovanja
- skupno delo za zagotavljanje varnosti in preprečevanje organiziranega kriminala ter hudih kaznivih dejanj.

3.1. Povezovanje Podonavja

Za Podonavje so dobre povezave ključnega pomena, tako notranje kot z drugimi evropskimi in svetovnimi regijami. Noben del ne sme ostati na obrobju. Prometna in energetska infrastruktura ima veliko vrzeli in pomanjkljivosti zaradi nezadostne zmogljivosti, kakovosti ali slabega vzdrževanja. Potrebne so tudi boljše povezave med ljudmi, zlasti prek kulture in turizma.

Za učinkovite izboljšave je potrebno usklajeno načrtovanje, financiranje in izvajanje. Nedelovanje trgov zaradi zunanjih učinkov se močno odraža v pomanjkanju čezmejnih vlaganj. Velike projekte je treba opredeliti in izvajati trajnostno in učinkovito, z delitvijo stroškov in koristi. Več kot je uporabnikov, bolj učinkovita postanejo vlaganja s pomembno ekonomijo obsega.

Glavna vprašanja

Promet

Povodje ima velike možnosti za trajnostno plovbo po celinskih plovnih poteh, pri čemer reka igra osrednjo vlogo. Zato je treba izboljšati upravljanje, opremo in razpoložljivost usposobljenega osebja. Fizično zmogljivost Donave in njenih pritokov je treba izboljšati ter odpraviti obstoječa ozka grla za zagotovitev ustrezne stopnje plovnosti, pri tem pa izvajati program NAIADES in spoštovati okoljsko zakonodajo. Kot podlago je treba uporabiti Skupno izjavo o plovbi po celinskih vodnih poteh in okoljski trajnosti povodja Donave. Treba je podpirati inovativne tehnologije v skladu s potrebami trga. Pomanjkanje mlajšega osebja (mornarjev, kapitanov itd.) je treba odpraviti z boljšim usposabljanjem in poklicnimi možnostmi.

Cestna, železniška in zračna infrastruktura je pogosto neučinkovita ali pa je preprosto ni, kar še zlasti velja za čezmejne povezave. Prednostne projekte TEN-T in tovarne železniške koridorje v skladu z Uredbo (ES) št. 913/2010 je treba izvesti pravočasno. Prihodnja pogodba o prometni skupnosti določa boljšo integracijo Zahodnega Balkana. Osrednjega pomena sta multimodalnost in interoperabilnost s koriščenjem potenciala reke kot ključnega elementa za moderno logistiko. Potrebne so tudi povezave sever-jug. Funkcionalni blok zračnega prostora Donave je ključen za upravljanje letov in povečanje zmogljivosti regionalnih letališč.

Energetika

Občasne krize pričajo o ranljivosti Podonavja. Kakovost infrastrukture, varnost dobave, organizacija trga, netrajnostno povpraševanje, energetska učinkovitost in uporaba obnovljivih energetskih virov so pogosto problematični. Modernizacija in širitev energetskih omrežij z izvajanjem evropskega energetskega programa za oživitve in krepitve omrežja TEN-E je bistvenega pomena, zlasti v smislu povezovalnih vodov. Treba je izmenjavati izkušnje, zlasti glede pametnih omrežij, pametnih mest in ekoloških inovacij.

Kultura in turizem

Podonavje je privlačno zaradi skupne zgodovine in tradicije, kulture in umetnosti, ki odsevajo raznovrstnost regionalnih skupnosti, pa tudi zaradi izjemne naravne dediščine. Delta Donave je območje svetovne dediščine, ki ponuja možnosti za šport in druge oblike rekreacije. Skupen in trajnosten pristop za izboljšanje in objavlanje teh možnosti bi moral omogočiti, da Podonavje postane evropska in svetovna „znamka“.

Možni cilji so na primer:

- do leta 2020 povečanje tovarnega prometa po reki za 20 % v primerjavi z letom 2010,

- odprava obstoječih ozkih grl pri plovnosti reke, da se do leta 2015 omogoči celoletna plovba vozil tipa VIb²,
- krajši čas potovanja pri konkurenčnih povezavah v železniškem potniškem prometu med večjimi mesti,
- izvedba 4 tovornih železniških koridorjev, ki prečkajo Podonavje, v 3 do 5 letih, kot je načrtovano,
- razvoj učinkovitih multimodalnih terminalov v donavskih pristaniščih za povezavo z železniškim in cestnim prometom do leta 2020,
- doseganje nacionalnih ciljev, ki temeljijo na podnebnih in energetskih ciljih Evrope 2020.

3.2. Varovanje okolja v Podonavju

Okoljski viri so skupno dobro, ki sega preko meja in presega nacionalne interese. To še zlasti velja za Podonavje, ki obsega tudi gorska področja, kot so Karpati, Balkan in deli Alp. Ima zelo številne in edinstvene prostoživeče rastlinske in živalske vrste, tako vodne kot kopenske, obsega pa tudi tiste redke dele Evrope, kjer živijo pelikani, volkovi, medvedi in risi. Te človekova dejavnost vedno bolj ogroža. Sodelovanje je ključno, drugače dobro delo na enem kraju hitro spodkoplje malomarnost na drugih. Obstoječe strukture za sodelovanje bi bilo torej treba okrepiti.

Glavna vprašanja

Voda

Podonavje je najbolj mednarodno povodje na svetu, s številnimi ključnimi pritoki, jezeri in podzemnimi vodnimi telesi. Zagotavljanje dobre kakovosti vode v skladu z okvirno direktivo o vodah je osrednjega pomena. Z vodami je treba upravljati trajnostno in skupaj zmanjševati onesnaževanja z organskimi, hranilnimi in nevarnimi snovmi. Načrt upravljanja povodja, ki so ga vse podonavske države sprejele leta 2009, vsebuje konkretne cilje in ukrepe, na katerih je treba graditi.

Tveganja

Prebivalce Podonavja je treba zaščititi pred uničujočimi pojavi, kot so poplave in industrijske nesreče, ki imajo zelo negativen čezmejni učinek – nazadnje leta 2010 – s preventivnimi ukrepi in ukrepi za ravnanje ob naravnih in drugih nesrečah, ki jih je treba izvajati skupaj, na primer v skladu z direktivami o poplavah, večjih nesrečah z nevarnimi snovmi (Seveso), rudarskih odpadkih in okoljski odgovornosti. Delo, ki se opravlja izolirano, težavo preprosto prestavi drugam in povzroča težave sosednjim regijam. Problematične so tudi vedno pogostejše suše ter privajanje na podnebne spremembe. Z regionalnim sodelovanjem je treba omogočiti „zeleno infrastrukturo“, izvajanje dolgoročnih rešitev, ki temeljijo na ekosistemih, in se učiti iz preteklih dogodkov.

Biotska raznovrstnost, tla

² Značilnosti motornih plovil in konvojev v potisni navezi so določene v mednarodni klasifikaciji evropskih celinskih plovnih poti (UNECE/TRANS/120/Rev. 4, str. 28/29) v evropskem sporazumu o glavnih celinskih plovnih poteh mednarodnega pomena (AGN). V pričujočem besedilu se kategorija IVb nanaša na konvoje v potisni navezi in plovila za plovbo po celinskih plovnih poteh z ugrezom do 2,5 m.

Izguba naravnih habitatov ogroža prostoživeče živalske in rastlinske vrste ter vpliva na splošno kakovost okolja. Najbolj ogrožujoči so fragmentacija ekosistemov, intenzivna raba tal in širjenje mestnih območij. Cilj EU 2020 za biotsko raznovrstnost³ je treba doseči z zaustavitvijo izgube biotske raznovrstnosti in ekosistemov, obnovitvijo ekosistemskih storitev in ponovnim povezovanjem habitatov. Cilji naravovarstvenih območij, kot so območja Nature 2000, se lahko dosežejo le z ustreznim upoštevanjem ekoloških zahtev celotne regije. V zvezi s tlemi je treba omeniti, da erozija pridelovalnih zemljišč, onesnažena območja in odlaganje odpadkov povzročajo onesnaževanje vode, in da strategija zanje določa konkretne ukrepe.

Možni cilji so na primer:

- doseganje okoljskih ciljev iz načrta upravljanja povodja Donave,
- znižanje vsebnosti hranil v Donavi za vrnitev ekosistemov v Črnem morju v podobno stanje, kot je bilo leta 1960,
- dokončanje in sprejetje načrta upravljanja delte Donave do leta 2013,
- izvajanje načrtov obvladovanja nevarnosti poplav po vsej Donavi – ki jih je v skladu z Direktivo o poplavah treba dokončati do leta 2015 – za precejšnje zmanjšanje poplavne ogroženosti do leta 2021, pri čemer je treba upoštevati tudi možne učinke klimatskih sprememb,
- priprava učinkovitih načrtov upravljanja vseh območij Natura 2000,
- zagotovitev za preživetje sposobne populacije jesetrovk in drugih domorodnih vrst rib v Donavi do leta 2020 z bojem proti invazivnim vrstam,
- 25-odstotno zmanjšanje območja, ki ga je prizadela erozija tal za več kot 10 ton na hektar, do leta 2020.

3.3. Zagotavljanje blaginje v Podonavju

Podonavje v EU zajema skrajnosti v gospodarskem in socialnem pogledu. Spekter razlik je zelo širok in sega od njenih najbolj konkurenčnih do najrevnejših regij, od najbolj usposobljenih do najmanj izobraženih ter od najvišjega do najnižjega življenjskega standarda. Strategija krepi „Evropo 2020“ in ponuja priložnost, da se območja z veliko kapitala povežejo s tistimi z veliko delovne sile ter tehnološko napredna s trgi, ki čakajo, zlasti s širitvijo družbe znanja in odločnim vključevalnim pristopom. Koristiti mora zlasti marginaliziranim skupnostim (posebno Romom, od katerih večina živi Podonavju).

Glavna vprašanja

Izobraževanje ter znanja in spretnosti

Za trajnostni napredek in rast Podonavja je treba vlagati v ljudi, pri čemer morata biti na prvem mestu znanje in vključevanje. Uspeh delov Podonavja bo omogočil dostop do nadaljnega izobraževanja, modernizacijo usposabljanja in socialno pomoč.

Raziskave in inovacije

S ciljno usmerjeno podporo raziskovalni infrastrukturi se bo spodbujala odličnost in poglobilo mreženje virov znanja, podjetij in oblikovalcev politik. Regija mora bolje uporabljati

³ Sklepne izjave Sveta za okolje (15. marca 2010): „Do leta 2020 zaustaviti izgubo biotske raznovrstnosti in ekosistemskih storitev v EU, jih, kolikor je mogoče, obnoviti in povečati prizadevanja EU za zaustavitev svetovne izgube biotske raznovrstnosti.“

nacionalna in regionalna sredstva ter v polni meri izkoristiti evropski raziskovalni prostor. Obstoječi dvostranski sporazumi morajo voditi k večstranskemu usklajevanju. Regije v razvoju v spodnjem delu Podonavja imajo lahko koristi od vodilnih inovativnih regij v zgornjem delu, ki so svetovno uspešne.

Podjetja

Na tem območju se nahajajo najuspešnejše evropske regije. Druge močno zaostajajo. Z boljšimi povezavami med inovacijami in institucijami za podporo podjetjem si je treba prizadevati v njihovo korist. Z grozdi in povezavami med centri odličnosti ter z njihovim vključevanjem v obstoječa izobraževalna in raziskovalna omrežja se bo konkurenčnost podjetij iz zgornjega dela reke razširila na celotno regijo.

Trg delovne sile

Višje stopnje zaposlenosti so ključnega pomena. Ljudje potrebujejo priložnosti v bližini svojega bivališča. Potrebujejo tudi mobilnost. Podonavje mora zagotoviti prihodnost najbistrejšim in najbolj podjetnim s krepitvijo sodelovanja pri politikah, ukrepih in izmenjavi informacij.

Marginalizirane skupnosti

Na tem območju živi tretjina prebivalstva EU, ki ga ogroža revščina, večinoma pripadnikov marginaliziranih skupin. Romske skupnosti, ki jih v Podonavju živi 80 %, trpijo zlasti zaradi socialnega in ekonomskega izključevanja, prostorske segregacije in podstandardnih življenjskih pogojev. Poskusi, da bi jim ubežali, vplivajo na celotno EU, vendar je treba vzroke teh pogojev najprej obravnavati v Podonavju.

Možni cilji so na primer:

- vlaganje 3 % BDP v raziskovanje in razvoj do leta 2020,
- širokopasovni dostop za vse državljane EU v Podonavju do leta 2013,
- 50-odstotno povečanje števila patentov, pridobljenih v Podonavju,
- 40-odstotno povečanje deleža prebivalstva EU med 30-im in 34-im letom s terciarno ali enakovredno izobrazbo do leta 2020.

3.4. Krepitev Podonavja

Zaradi dramatičnih sprememb od leta 1989 se je družba močno spremenila. Ker Podonavje obsega države članice, ki so se pridružile ob različnem času, države, ki so zaprosile za članstvo v EU, in druge tretje države, to zahteva posebno pozornost. Večina se sooča s podobnimi težavami, vendar ima pri tem na voljo različne vire. Učinkovit odziv na skupne izzive, ki jih predstavljata varnost ter boj proti hudim kaznivim dejanjem in organiziranemu kriminalu, zahteva usklajenost na vseh ravneh. Da bi Podonavje postalo varnejše, je treba izmenjavati dobre upravne prakse in krepiti njegovo vključevanje v EU.

Glavna vprašanja

Institucionalna zmogljivost in sodelovanje

Treba je izboljšati strukture in zmogljivosti za sprejemanje odločitev v javnem in zasebnem sektorju, vključno z dobrim načrtovanjem in mednarodnim sodelovanjem, ter jih podpreti z makroregijskim pristopom. Optimalno izkoriščanje virov je bistvenega pomena.

Varnost

Korupcija, organizirani kriminal in huda kazniva dejanja so vse bolj zaskrbljujoči. Pri problemih, kot so tihotapljenje blaga, trgovina z ljudmi in čezmejni črni trgi, je treba okrepiti

vladavino prava, tako na nacionalni kot mednarodni ravni. Treba je boljše izmenjavati podatke in izvajati učinkovite skupne ukrepe.

Možni cilji so na primer:

- določitev meril za e-upravljanje in zmanjšanje odvečne birokracije do leta 2012,
- največ 4 tedni za izdajo dovoljenj za ustanovitev podjetij do leta 2015,
- učinkovita izmenjava informacij med pristojnimi nosilci kazenskega pregona do leta 2015 za izboljšanje varnosti in obravnavo hudih kaznivih dejanj in organiziranega kriminala v 14 državah,
- učinkovito sodelovanje med pristojnimi nosilci kazenskega pregona do leta 2015.

4. IZVAJANJE IN UPRAVLJANJE

Za obravnavo teh vprašanj potrebujemo trdne temelje za skupno delo.

• Trajnostni okvir za sodelovanje

Cilj strategije je kar najbolje izkoristiti, kar je na voljo, z usklajevanjem naporov, zlasti politik in financiranja. Ukrepi se med seboj dopolnjujejo. Odgovornost morajo prevzeti vse zainteresirane strani. Izjava vrha v Bukarešti o Donavi⁴ je pomembna obveza v tem pogledu. Komisija lahko pomaga z omogočanjem in podpiranjem ukrepov, vendar sta potrebna zavezanost in praktično sodelovanje vseh organov na nacionalni, regionalni in drugih ravneh. Sodelovanje z mednarodnimi in čezmejnimi organizacijami vsega Podonavja bo spodbujalo sinergije in odpravljalo podvajanje. Krepitev ozemeljske razsežnosti bo omogočala celostni pristop in spodbujala usklajenost sektorskih politik. Povsem se je treba osredotočiti na rezultate.

• Usklajevanje

Potrebni so nekateri ukrepi.

Za usklajevanje politik bo odgovorna Komisija, ki ji bo pomagala skupina na visoki ravni vseh držav članic. Države, ki niso članice, je treba povabiti v skupino, kot je primerno.

Komisija bi se s skupino posvetovala glede sprememb strategije, akcijskega načrta, poročil in nadzora. Skupina obravnava usmeritev politik in določanje prednostnih nalog.

Usklajevanje vsakega od prednostnih področij je naloga držav članic (skupaj z državami, ki niso članice, ali regijami, razen pri temah, ki jih EU obravnava na državni ravni, kot so varnost, huda kazniva dejanja in organizirani kriminal), v posvetovanju s Komisijo, pristojnimi agencijami EU in regionalnimi organi. „Koordinatorji prednostnih področij“, ki dokazujejo zavezanost celotnemu Podonavju ter sprejemanje in strokovno znanje na tem področju, zagotavljajo izvajanje (se npr. dogovarjajo glede načrtov s cilji, indikatorji in časovnimi razporedi, omogočajo široko paleto stikov med nosilci projektov, programi in viri financiranja ter zagotavljajo tehnično pomoč in svetovanje). To delo bo nadnacionalne, medsektorske in medinstitucionalne narave.

Komisiji bodo pri koordinaciji pomagale nacionalne kontaktne točke. Te zagotavljajo koordinacijo v vsaki državi, posredujejo ustrezne kontakte, zlasti pa pospešujejo praktične vidike dela.

• Izvajanje

⁴ Bukarešta, 8. novembra 2010

Izvajanje ukrepov je odgovornost vseh, na državni, regionalni, mestni in lokalni ravni. Ukrepe (ki navajajo cilj, ki ga je treba doseči) je treba spremeniti v konkretne projekte (ki so natančno opisani in zahtevajo vodjo projekta, časovni okvir in financiranje). Te je treba dejavno podpirati z oddajanjem predlogov in pri tem upoštevati neodvisnost pri odločanju v okviru programa.

- **Financiranje**

Strategija se izvaja z mobiliziranjem in usklajevanjem obstoječega financiranja za potrebe njenih ciljev, kjer je primerno, in v skladu s splošnimi okviri. Veliko sredstev je že na voljo prek številnih programov EU (npr. 100 milijard EUR iz strukturnih skladov 2007–2013, precej sredstev pa tudi v okviru Instrumenta za predpristopno pomoč in Evropskega instrumenta sosedstva in partnerstva). Postopki izbora programov bi se lahko pregledali glede tega, ali ustrezajo dogovorjenim ciljem. Obstajajo tudi druga sredstva, kot so na primer investicijski okvir za Zahodni Balkan in mednarodne finančne institucije (npr. EIB: 30 milijard EUR v letih 2007–2009 za podporo plovnosti in odpravo onesnaževanja). Pozornost mora veljati kombiniranju nepovratne pomoči in posojil. Obstajajo nacionalni, regionalni in lokalni viri. Dostop do sredstev in njihovo kombiniranje, zlasti tistih iz javnih in zasebnih virov pod ravni EU, sta ključnega pomena.

- **Poročanje in ocenjevanje**

Poročanje in ocenjevanje opravlja Komisija v partnerstvu s koordinatorji prednostnih področij in drugimi zainteresiranimi stranmi. Koordinatorji bodo vrednotili napredek glede izboljšav, ki bodo nastale z ukrepi in projekti, ter doseganja ciljev, redno pa bodo poročali tudi o svojem delu. Na podlagi tega Komisija sestavi poročila o napredku akcijskega programa.

Za razpravo o delu, posvetovanje o spremenjenih ukrepih in razvoj novih pristopov Komisija organizira tudi letni forum. Pri tem sodelujejo države, institucije EU in zainteresirane strani (zlasti medvladni organi, zasebni sektor in civilna družba).

- **Nobnih novih sredstev EU, nove zakonodaje EU, novih struktur EU**

Komisija pripravi strategijo, pri čemer se razume, da to za Podonavje ne pomeni nobene posebne obravnave, niti v finančnem niti v pravnem pogledu. Natančneje:

- (1) Strategija ne zagotavlja novih sredstev EU. Lahko bi obstajala dodatna mednarodna, nacionalna, regionalna ali zasebna sredstva, vendar je poudarek na boljši porabi obstoječih sredstev.
- (2) Strategija ne zahteva nobenih sprememb zakonodaje EU, ker EU pripravlja zakonodajo samo za EU-27 in ne za makroregijo; po potrebi bi za upoštevanje nekaterih posebnih ciljev lahko izvedli spremembe na nacionalni in drugih ravneh.
- (3) Strategija ne ustvarja dodatnih struktur. Izvajanje poteka prek obstoječih organov in doseči je treba, da se ti kar najbolj dopolnjujejo. Strategija ne bo imela vpliva na vire Komisije.

5. POVEZANOST S POLITIKAMI EU

Za krepitev povezovanja vsega Podonavja si strategija prizadeva za krepitev izvajanja politik in zakonodaje EU na tem območju. Nudi politično podporo tekočim pobudam in izboljšuje njihovo preglednost. Del akcijskega načrta so zlasti nekateri ukrepi v okviru obstoječih organov. Poleg tega je

- Evropa 2020 ključna obveza EU za delovna mesta in pametno, trajnostno in vključujočo rast, ki jo bo strategija uveljavljala. Ima pet glavnih ciljev. To so: pospeševanje zaposlovanja; izboljševanje pogojev za inovacije, raziskave in razvoj; izpolnjevanje

podnebnih in energetskih ciljev; izboljšanje stopnje izobrazbe; spodbujanje socialnega vključevanja, zlasti z zmanjševanjem revščine, in obravnava izzivov staranja. Strategija to podpira s svojo vizijo Podonavja leta 2020. Podpira trajnostno rast za manjšo porabo energije, večjo uporabo obnovljive energije, modernizacijo prometnega sektorja, da bo okolju prijaznejše in učinkovitejše, ter za spodbujanje „zelenega“ turizma. Pomaga odpravljati ozka grla na notranjem trgu in izboljšuje poslovno okolje.

- usklajenost z zakonodajo EU v središču strategije. Obravnava vrzeli pri izvajanju ter praktične in organizacijske težave, zaradi katerih je premalo rezultatov. Podpira boljše izvajanje pravnih obveznosti EU, zlasti z zvezi z enotnim trgom in okoljem. Prispeva tudi k politikam, kot so promet (TEN-T in bodoča prometna politika za države se trenutno pregledujeta), energetska (TEN-E) omrežja, strategija enotnega trga (Akt o enotnem trgu) in digitalna agenda. Podpira tudi cilj in strategijo EU za ohranjanje biotske raznovrstnosti po letu 2010, njeno vizijo za leto 2050 ter cilj za leto 2020. Kot vrata, ki vodijo do sosedov v Evropi in naprej v Azijo, je Podonavje ključno za podpiranje drugih zunanjih politik EU v skladu z evropsko sosedsko politiko in njenimi regionalnimi pobudami (npr. vzhodnim partnerstvom).

6. SKLEPNA UGOTOVITEV

Strategija prinaša trajnostni okvir za vključevanje politik in skladen razvoj Podonavja. Določa prednostne ukrepe, s katerimi bo to postalo regija EU 21. stoletja. Spremljati jo mora dovolj informacij in publicitete za zagotovitev širšega poznavanja njenih ciljev.

Komisija zato poziva Svet, da prouči in potrdi to sporočilo in z njim povezan akcijski načrt.